

Školitelův posudek diplomové práce Petra Kleňhy **Proměny vypravěče v próze Jaromíra Johna.**

Jak naznačuje titul předkládané práce, pojal Petr Kleňha svůj příspěvek k poznávání osobité, namnoze až axperimentální, poetiky spisovatele a estetika Jaromíra Johna jako příspěvek povahy naratologické, aby prokázal, že právě toto hledisko je v daném případě hlediskem velmi nosným (interpretačně produktivním), neboť autorovo literárně (slovesně) stylizační úsilí, ba přímo hledačství, se odehrávalo především v podobě vypravěčské hry, uskutečněné mimo jiné jako ožívování jistých vyprávěcích a žánrových tradic a jejich modernizace (invenční aktualizace).

Pro analýzu vybraných prozaických textů (*Večery na slavníku*, *Moudrý Engelbert*, *Výbušný zlotvor*, *Pampovánek*, *Honda Cibulků*) se autor předkládané práce vyzbrojil velmi kvalitním teoretickým povědomím o několika typologických konceptech (Shlomith Rimmon-Kenanová, Tzvetan Todorov, Franz Stanzel, Lubomír Doležel, G. Genett aj.), s jejichž pomocí si rovněž osvojil potřebnou terminologii. Oceňuji zvláště to, že se teorií nenechal zahltit, že si z ní vybral, uplatnil funkční redukci, pouze poznatky a termíny, které pak mohl použít při zkoumání Johnových osobitých, heterogenních, měnlivých, víceperspektivních, „kolážových“ apod. narativů. V žádném případě se tu nepředvádí samoúčelné teoretizování, autor postihuje s lapidárností a poučenou samozřejmostí jádro výše uvedených autorských modelů a cestou jejich vzájemné konfrontace si ujasňuje vlastní teoretické východisko. To pak uplatňuje při rozboru a interpretaci všech prozaických děl Jaromíra Johna, takže jeho práce působí metodologicky čistě a přehledně.

Výklad – interpretačně dobře zvládnutý – *Večerů na slavníku* prokazuje pestrou škálu Johnem uplatněných vyprávěcích situací a forem (skazové vyprávění, asociativnost, užití dopisové formy, směšování perspektiv, kolokviálnost apod.), právě tak jako nápadnou stylizaci jazykových prostředků a poloh.

Moudrý Engelbert už byl vícekrát vykládán (Hodrová, Holý, Dokoupil), avšak v práci Petra Kleňhy, kde se analýza metodicky soustřeďuje ke komplikované vyprávěcí situaci (srov. např. zmnožení a kolísání perspektivy), motivované rovněž parodickým záměrem, se naratologická charakteristika textu zpřesňuje díky využití odborné terminologii, díky zaznamenání přesunů (perspektivních i stylových) a konečně díky postihu montážního principu. Vzdor zaměřenosti k vypravěčským strategiím a parodickým „hram“ (viz různé ambivalence, obnaženou „utvořenost“, iluzi „jako ze života“), formuluje autor předkládané práce také smysl toho všeho: „Román tak přispívá k obrazu světa jako něčeho mnohotvárného, roztříštěného, relativního a neuchopitelného. Mohli bychom dospět až k noetickému rozměru *Moudrého Engelberta*.“ (s.44) Navíc se tu využívá možnost komparace jednak s předjímajícím *Výbušným zlotvorem*, kde převládá autorský vypravěč, a díky tomu lze sledovat důsledné uplatnění pro Johna příznačné ironie, jednak s *Pampovánkem*, kde do nábožensky zasvěcené vypravěčské promluvy pronikají hlediska různých subjektů (zvl. Emanuela Zletáka, prostáčka božího, blouda a blouznivce), způsobující její proměnlivost, aniž by ovšem došlo k popření základní vypravěčské svrchovanosti. S *Moudrým Engelbertem* pak *Pampovánka* spřízňuje kolážovost, kterou Petr Kleňha rozpoznává též v „prostoru“ duševního života hrdiny, neboť ho vlastně tvoří nejrůznější náboženské příběhy.

Experimentálnost a antiiluzivnost dotváří rovněž stylová heterogenost, právě tak jako žánrová pomnožnost

– včetně parodické aktualizace románu vývojového. Tento principiální znak Johnových tvůrčích záměrů neslábne ani v nedokončeném *Hondovi Cibulků*, kde se dlouhodobé inspirování lidovým světem a tvorbou projevilo kreativním využitím a přetvořením kramářské písně, což předurčilo jazykové prostředky, rytmizaci a jednu z faset (masku) vypravěče, zasaženého rovněž skazovostí.

Stručně postihl Petr Kleňha na závěr to, co tvoří styčné body mezi vyvíjejícím se a k lidové tvorbě, lidovému vkusu, se příklánějícím estetickým konceptem Bohumila Markalouse a osobitou – vančurovsky tvořivou - slovesnou produkcí Jaromíra Johna. Tato kapitolka sice vytváří vhodnou tečku, též díky doplnění o „eidický“ (Blahynka) román *Estét*, za analytickými výklady, současně však otevírá nové johnovské téma nabízející se k důkladnějšímu řešení. Třebas v rámci monografického zpracování pozoruhodného autora.

Diplomovou práci Petra Kleňhy doporučuji k obhájení a navrhuji známku výbornou.

Doc. Marie Mravcová